

JORD- OCH SKOGSBRUKSUTSKOTTETS UTLÅTANDE 6/2010 rd

**Statsrådets principbeslut av den 6 maj 2010 om
Teollisuuden Voima Oyj:s ansökan om byggan-
det av en kärnkraftverksenhet**

**Statsrådets principbeslut av den 6 maj 2010 om
Posiva Oy:s ansökan om att slutförvaringsan-
läggningen för använt kärnbränsle skall uppfö-
ras utbyggd**

**Statsrådets principbeslut av den 6 maj 2010 om
Fennovoima Ab:s ansökan om byggandet av ett
kärnkraftverk**

Till ekonomiutskottet

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 18 maj 2010 statsrådets principbeslut av den 6 maj 2010 om Teollisuuden Voima Oyj:s ansökan om byggandet av en kärnkraftverksenhet (Ö 2/2010 rd), statsrådets principbeslut av den 6 maj 2010 om Posiva Oy:s ansökan om att slutförvaringsanläggningen för använt kärnbränsle skall uppföras utbyggd (Ö 3/2010 rd) och statsrådets principbeslut av den 6 maj 2010 om Fennovoima Ab:s ansökan om byggandet av ett kärnkraftverk (Ö 4/2010 rd) till ekonomiutskottet för beredning och meddelade samtidigt att jord- och skogsbruksutskottet får lämna utlåtande till ekonomiutskottet.

Jord- och skogsbruksutskottet beslutade behandla ansökningarna om statsrådets principbeslut (Ö 2/2010 rd, Ö 3/2010 rd och Ö 4/2010 rd) i ett sammanhang och lämna ett gemensamt utlåtande om dem.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- industriråd Riku Huttunen och konsultativ tjänsteman Jaana Avolahti, arbets- och näringsministeriet
- överinspektör Kaisa Pirkola, jord- och skogsbruksministeriet
- specialmedarbetare Outi Honkatukia och konsultativ tjänsteman Seija Kivinen, finansministeriet
- överinspektör Miliza Malmelin och överinspektör Susanna Wäihä, miljöministeriet
- resultatområdeschef Hannu Niemelä, Skogsbrukets utvecklingscentral Tapio
- expert Anssi Kainulainen, Centralförbundet för lant- och skogsbruksproducenter MTK
- energi- och miljöchef Stefan Sundman, Skogsindustri rf
- ombudsman Tuija Nummela, Jordägarnas Förbund

- markanvändningschef Ilkka Alm, Fingrid Abp.

Dessutom har skriftligt utlåtande lämnats av

— Finlands naturskyddsförbund
— Greenpeace
— professor Mikael Hidén.

STATSRÅDETS PRINCIPBESLUT

(Ö 2/2010 rd) Det är förenligt med samhällets helhetsintresse att det på kärnkraftverksområdet på Olkiluoto uppförs en ny kärnkraftverksenhet Olkiluoto 4 och att de kärnanläggningar som behövs på samma anläggningsplats för att enheten ska kunna drivas uppförs eller byggs ut enligt anläggningsbeskrivningen i ansökan vad gäller de viktigaste driftprinciperna och säkerhetsgarantierna.

De kärnanläggningar som behövs på samma anläggningsplats för att den nya kärnkraftverksenheten ska kunna drivas och som omfattas av beslutet används för lagring av färskt kärnbränsle, mellanlagring av använt kärnbränsle samt för hantering, lagring och slutförvaring av låg- och medelaktivt driftavfall.

(Ö 3/2010 rd) Det är förenligt med samhällets helhetsintresse att den slutförvaringsanläggning för använt kärnbränsle som uppkommer i Finland, vilken avses i statsrådets principbeslut av den 21 december 2000 och av den 17 januari 2002, uppförs på ön Olkiluoto i Euraåminne kommun på så sätt utbyggd att det använda kärnbränsle som uppkommer vid driften av den kärnkraftverksenhet som föreslås i TeollisuudenVoima Oyj:s principbeslutsansökan av den 25 april 2008 kan hanteras och slutförvaras i anläggningen.

Med stöd av principbeslutet kan slutförvaringsutrymmen byggas för högst den mängd använt kärnbränsle som det uppskattade slutförvaringsbehovet kräver utifrån gällande driftstillstånd för den nya kärnkraftverksenheten och så att den totala mängden använt kärnbränsle, som slutförvaringsutrymmen ska byggas för inne i anläggningen, får motsvara högst 2 500 ton uran.

(Ö 4/2010 rd) Det är förenligt med samhällets helhetsintresse att ett nytt kärnkraftverk uppförs på kraftverksområdet i Pyhäjoki eller Simo och att de kärnanläggningar som behövs på samma anläggningsplats för att enheten ska kunna drivas uppförs eller byggs ut enligt anläggningsbeskrivningen i ansökan vad gäller de viktigaste driftprinciperna och säkerhetsgarantierna. Kärnkraftverket får bestå av en kärnkraftverksenhet, som har en termisk effekt av högst 4 900 megawatt, och av en slutförvaringsanläggning för det låg- och medelaktiva kärnavfall som uppkommer vid kärnkraftverket.

De kärnanläggningar som behövs på samma anläggningsplats för att den nya kärnkraftverksenheten ska kunna drivas och som omfattas av beslutet används för lagring av färskt kärnbränsle, mellanlagring av använt kärnbränsle samt förhantering, lagring och slutförvaring av låg- och medelaktivt driftavfall.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Allmänt

Finland har på grund av sitt läge och sin produktionsstruktur en hög energi- och elintensitet. När det gäller el spelar tillgången, leveranssäkerheten och priset en viktig roll för tillväxt, samsättning och välfärd. Elkonsumtionen förutspås öka även i framtiden bl.a. till följd av den tekniska utvecklingen, trots att klimatpolitiska och andra åtgärder kan få vår totala förbrukning av energi att minska.

En öppen fungerande elmarknad i Finland kräver att tillgången på el tryggas, elpriset hålls på en rimlig nivå, självförsörjningsgraden i fråga om eltillförsel är tryggad och miljökonsekvenserna av elproduktionen hålls på en godtagbar nivå. Denna målsättning bygger på statsrådets långsiktiga klimat- och energistrategi från november 2008, uppdaterade bedömningar av efterfrågan och eltillförsel, gjorda utredningar och yttranden och åsikter om ansökningarna.

Elförbrukningen sjönk 2009 till ca 81 TWh främst beroende på struktur- och konjunkturförändringarna inom den finska skogsindustrin. Hur elförbrukningen kommer att utvecklas råder det delade meningar om. Vissa bedömare anser att vi bör bereda oss på att elförbrukningen ökar till 98 TWh fram till 2020. Förbrukningen ökar bl.a. när elbilar och värmepumpar börjar användas allt mer. Om Finland ska vara självförsörjande på el behöver vi ny elproduktion i form av kärnkraft och måste i vår klimat- och energipolitik satsa på vindkraft och biobaserad eltillförsel samt kraftvärmeproduktion. Utskottet ser det som ytterst viktigt att vår tillgång och självförsörjning på el är tryggad.

Inte minst när vindkraft allt mer börjar utnyttjas i elproduktionen uppstår behovet att i högre grad utnyttja inhemsk vattenkraft som reglerkraft. Utskottet ansåg i sitt betänkande om förslaget till lag om hantering av översvämningssrisker och vissa lagar som har samband med den (JsUB 9/2010 rd — RP 30/2010 rd) att riskhanteringsplaner som tagits fram utifrån enhetliga

kriterier ger möjlighet att bedöma vilka åtgärder som behövs med beaktande av vattenförhållandena inom hela avrinningsområdet. Dessutom kan man samordna målen för hanteringen av översvämningssrisker med andra mål för förvaltningen av vattenresurser.

Utskottet fäster avseende vid att elpriset också har relevans för industrins konkurrensförmåga. Inom utskottets ansvarsområde leder satsningar på att värna skogsindustrins konkurrenskraft och främja investeringar i Finland till bättre villkor och lönsamhet för hela det finska skogsbruket och hjälper därmed samhällsekonomin att komma på fötter. Skogsklustret står för en tredjedel av Finlands nettoexportinkomster. Dessutom producerar skogsindustrin 70 procent av den förnybara energin i vårt land.

Apropå sitt eget ansvarsområde vill utskottet också framhålla att Finland i varje fall är tvungnet att öka den förnybara energins andel av den slutliga förbrukningen av energi till minst 38 procent före 2020. År 2005 var andelen 28,5 procent. De viktigaste källorna för att få den förnybara energin att öka är användning av skogsflis, biodrivmedel, värmepumpar och vindkraft. EU:s utsläppshandel gör framöver användningen av förnybara energikällor mer lönsam men den förnybara energin behöver också stödjas på annat sätt. I statsministerns upplysning om regeringens energipolitik (SU 1/2001 rd) uppskisseras vilka åtgärder som krävs. Utskottet förutsätter att energibesluten börjar genomföras omedelbart.

Förnybar energi

Finland har åtagit sig att få upp de förnybara energikällornas andel från nuvarande 28 till 38 procent före 2020. Målet måste ses som ett minimimål, menar utskottet. Om alla bioenergikällors potential utnyttjas fullt ut kan målet 38 procent t.o.m. överskridas före 2020. Utskottet hänvisar till sitt utlåtande om statsrådets framtidsredogörelse om klimat- och energipolitiken (JsUU 2/2010 rd — SRR 8/2009 rd) och påpekar att målet kan nås men att det kräver att bioener-

gikällor från landsbygden utnyttjas avsevärt effektivare än nu. Finland är närapå den enda regionen i Europa som förfogar över en stor potential för ökad produktion av förnybar energi. En ökad produktion av förnybar energi genererar också en hel mängd nya arbetstillfällen, inte minst på landsbygden.

Användningen av förnybar energi har än så länge inte ökat hos oss i enlighet med de mål som satts upp. Den finska skogsindustrins kapacitet har minskat starkt under de senaste åren och därmed medverkat till att den inhemska förnybara energins andel krympt till följd av minskad produktion av svartlut och mekaniska biprodukter. Enbart nedläggningen av fabriken i Kemijärvi drog ner produktionen av primärenergi med 0,36 procent. Inte desto mindre producerar skogsindustrin fortfarande 70 procent av den finländska förnybara energin, som ovan konstaterats. Vår skogsindustri måste också framöver ges möjligheter att bedriva verksamhet och utvecklas, om så bara för att målen för förnybar energi ska nås. Energit behovet i vårt land måste i framtiden kunna tillgodoses med inhemsk produktion.

Det är angeläget att skogsindustrin kan skapa innovationer och tillvarata råvarorna effektivt, menar utskottet. Vad som behövs är högfördädlade produkter av olika slag och nya förädlingsvägar. För användningen av skogsbiomassa gäller det att eftersträva en övergripande effektivitet, alltså att biomassa utnyttjas så effektivt som möjligt i ett livscykelperspektiv. Skogsindustrins nya produkter kan vara av varierande slag: biobränslen, kemikalier, nanocellulosaderivat, funktionella livsmedel eller trävaror i ny tappning. Särskilt träbyggande bör främjas. Framställningen av dessa produkter bör om möjligt vara elsnålare än tillverkningen av dagens produkter. Som ovan konstaterats leder satsningar på att värna skogsindustrins konkurrenskraft och främja investeringar i Finland till bättre villkor och lönsamhet för hela det finska skogsbruket och hjälper därmed samhällsekonomin att komma på fötter.

Den förpliktelse att använda förnybar energi som statsministern stakade ut i sin upplysning

kommer att öka användningen av trä som energikälla märkbart. Ett sätt att nå målet för minskade koldioxidutsläpp är att ersätta fossila bränslen med träbaserad energi. De planerade stöden för träbaserad energi får inte äventyra skogsindustrins tillgång på råvaror eller utvecklingen av skogsindustrin, understryker utskottet. En väl fungerande trämarknad bäddar för att virke kommer ut på marknaden i en jämn ström.

Det skattestöd och övriga stöd som planerats för träbaserad energi i det förpliktande paketet för förnybar energi uppgår till ett blygsamt belopp; jämfört med dagsläget handlar det sannolikt om ett tillskott på endast 50—100 miljoner euro. Utskottet vill fästa uppmärksamheten vid att träets andel mätt efter mängden tillskottsenergi utgör mer än två tredjedelar av programmet men endast 15—30 procent av den planerade finansieringen. Utskottet understryker med kraft att energi- och råvarukällorna kommer att vara knappa i framtiden och att det därför är samhällsviktig att på sikt satsa tillräckligt på att öka produktionen av förnybar skogsenergi.

Enligt det generella målet i paketet för förnybar energi ska man 2020 producera 25 TWh med skogsflis. Målet är ambitiöst och för att nå det behövs det bättre lösningar än för närvarande då det gäller marknadstillträde, avverkning och transport. Målet att flerdubbla användningen av skogsflis kräver åtminstone i initialfasen att stöden och incitamenten förbättras i varje led av energiproduktionen. I paketet för förnybar energi föreslår regeringen tre olika stöd (ett energistöd för klenvirke, ett rörligt produktionsstöd för kraftvärme och en inmatningstariff för småskalig kraftvärme). Det gäller att se till att nyttan av stöden stannar inom landets gränser.

Utskottet framhåller att det kommer att vara allt annat än lätt att samordna de energipolitiska instrumenten. I samordningen blir man tvungen att göra en bedömning av vilka konsekvenser investerings- och produktionsstöden för förnybar energi, energiskatterna och utsläppshandeln sammantaget får under de mest varierande situationer i framtiden.

När det gäller samordningen av insatser vill utskottet också hänvisa till sitt betänkande om

statsrådets landsbygdspolitiska redogörelse (JsUB 4/2010 rd - SRR 5/2009 rd) och understryker att Kemerastöd, energiskatter, investerings- och utvecklingsbidrag, inmatningstariffer och bestämmelser om energieffektivitet och byggande bör knytas ihop till ett fungerande paket när stödordningen för förnybar energi planeras. Målet bör vara att utveckla och se över stödformerna så att de uppmuntrar till ökad och effektivare drivning av energived och tryggad produktion och drivning av högkvalitativt gagnvirke. Det är utomordentligt viktigt att säkerställa att stöden uppmuntrar skogsägarna till rätttidig skogsförnyelse. Utskottet understryker hur viktigt det är med adekvata anslag för Kemerastöden inte minst för att energiveden i ungskog ska bli effektivt utnyttjad. Det är också viktigt att se till att stödinsatserna för att öka användningen av bioenergi är kostnadseffektiva.

När man går in för att öka användningen av skogsenergi finns risken att råvirket går på export till andra europeiska länder för energiframställning. Så får inte ske. En del forskare håller för sannolikt att en intensivare drivning av avverkningsrester utarmar näringsresurserna i jordmånen och att det i sin tur leder till försvagad skogstillväxt och därmed till längre omloppstid och utarmad mångfald i framtiden. Effekterna av energivirkesdrivningen för skogarna och deras tillväxt måste följaktligen utredas noggrant. Dessutom bör det finnas beredskap att se över anvisningarna om och metoderna för skogsodling och användning av skogsbioenergi utifrån senaste forskningsrön.

Särskilt framställningen av avancerade, s.k. andra generationens biobränslen ur skogsbiomassa kommer i en nära framtid att bli ett stort steg framåt för användningen av förnybar energi. Man räknar allmänt med att upp till tre bioraffinaderier kommer att startas under de närmaste 10–20 åren i vårt land. Finland måste gå starkt in för att utveckla sådana bränslen och introducera dem på marknaden, menar utskottet.

Det är också viktigt att göra biogasproduktionen mer konkurrenskraftig i relation till fossila bränslen. Det finns på det hela taget omfattande miljöfördelar att hämta i biogas även som trans-

portdrivmedel. I den pågående översynen av punktskatten för bränsle får man inte låta drivkraftsskatt eller liknande fiskala åtgärder bli ett hinder för att använda biogas.

Det behövs omkring 1,8 miljoner hektar av Finlands cirka 2,3 miljoner hektar åker för att trygga självförsörjningen på mat och producera den råvara som den finska livsmedels- och foderindustrin behöver och då kan omkring 500 000 hektar vid behov användas för annan produktion, till exempel bioenergi. I det sammanhanget kan också självförsörjningen på proteinfoder förbättras. Att användningen av åkerarealen för traditionell produktion går att samordna med en ökad bioenergiproduktion konstaterade utskottet redan i sitt utlåtande om klimat- och energistrategin på lång sikt (JsUU 7/2009 rd — SRR 6/2008 rd). Det är också viktigt med ett effektivare samarbete mellan jordbrukets bioenergisektor och skogssektorn i den bioenergirelaterade bärnings-, transport- och logistikkedjan över lag.

För torvens vidkommande hänvisar utskottet till sitt utlåtande om klimat- och energistrategin på lång sikt (JsUU 7/2009 rd — SRR 6/2008 rd) och framhåller att torven är ett inhemskt blandbränsle som genererar arbetstillfällen och är en råvara med stor potential.

Utskottet ansåg i sitt betänkande om den landsbygdspolitiska redogörelsen att framtidens bioekonomi kommer att spela en mycket stor roll i landsbygdsutvecklingen, eftersom de förnybara naturresurserna till stor del finns just på landsbygden. Genom att ta fram regionala produktionsmodeller kan man minska behovet av långa transporter, förbättra försörjningstryggheten och säkra landsbygdens välfärd. När den decentraliserat producerade energin kan göras tillgänglig för hela landet i ett gemensamt nät är det bra både för klimatmålen och för energiförsörjningen och försörjningssäkerheten. Teknisk och affärsmässig kompetens i världsklass måste utvecklas med tanke på den decentraliserade energiproduktionen. Forsknings- och utvecklingsmedel bör avsättas så att de stöder de bioekonomiska målen. Utskottet påpekade i sitt betänkande också att det för en kostnadseffektiv virkes-

försörjning, bearbetning i traditionell mening och energianvändning behövs bättre transportförbindelser året om. Vagnätet, järnvägstransporterna och vattenvägstransporterna, alla pockar på åtgärder.

Ersättning för byggande av ellinjer

Enligt en utredning till utskottet har det finländska stamnätsbolaget Fingrid i sin investeringsstrategi fram till 2020 berett sig på att ansluta ett stort kärnkraftverk (utöver Olkiluoto 3) plus 2 500 MW vindkraft till elsystemet. Utskottet påpekar att det också annars hela tiden byggs nya linjer för olika ändamål i vårt land och mestadels på affärsekonomiska premisser. Utbyggnaden av kraftverkskapaciteten skapar också ett starkt ökat behov att bygga nya kraftledningar bl.a. i närheten av kärn-, vind- och biokraftverk och koppla samman dem till distributionsnät. Behovet att bygga mer kraftledningar minskar om man använder metoder som främjar småskalig produktion i satsningarna på decentraliserad energiproduktion.

Om nätförstärkningarna ska vara klara inom önskad tid måste samarbetet löpa friktionsfritt mellan ledningsbyggarna, tillståndsmyndigheterna och markägarna. Men storleken på ersättningen avgörs i sista hand vid inlösningssförrättningen.

Frågan om hur stor inlösningssersättningen lämpligen bör vara har diskuterats livligt i of-

fentligheten. I lagen om inlösen av fast egendom och särskilda rättigheter (603/1977) står det att för egendom som inlöses ska full ersättning bestämmas enligt egendomens gängse pris. Enligt 4 § i lagen om inlösen av egendom för försvarsändamål (1301/1996) ska för egendom som inlöses full ersättning bestämmas enligt egendomens högsta gängse pris (ersättning för föremål). I förslaget till ny vattenlag (RP 277/2009 rd) föreslås det åter att ersättningen ska vara en och en halv gång värdet för vissa förmånsförluster. Enligt den gällande gruvlagen (503/1965) och den föreslagna nya gruvlagen (RP 273/2009 rd) ska den skadelidande få en liten del av avkastningen från projektet.

Med tanke på att de projekt som genomförs i allmänintressets namn för det mesta drivs enligt företagsekonomiska principer och med hänsyn till det som sagts ovan förutsätter utskottet att en översyn omedelbart görs av ersättningsbestämmelserna i inlösningsslagen och att de bestämmelser om inlösningssersättning som finns i olika lagar då samordnas i den mån det låter sig göras.

Utlåtande

Utskottet föreslår

att ekonomiutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors den 9 juni 2010

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Jari Leppä /cent
vordf. Pertti Hemmilä /saml
medl. Lasse Hautala /cent
Hannu Hoskonen /cent
Anne Kalmari /cent
Johanna Karimäki /gröna
Lauri Kähkönen /sd

Esa Lahtela /sd
Mats Nylund /sv
Klaus Pentti /cent
Petri Pihlajaniemi /saml
Kari Rajamäki /sd
Arto Satonen /saml
Pekka Vilkuna /cent.

Sekreterare var

utskottsråd Carl Selenius
utskottsråd Jaakko Autio.

AVVIKANDE MENING

Motivering

Att satsa intensivare på förnybar energi och använda energin effektivare är en bättre lösning än att bygga ut kärnkraften, som är beroende av uranimport och utländsk teknik. Förnybar energi stärker kompetensen, sysselsättningen och tekniken i vårt land och bidrar i en decentraliserad produktion till att förbättra försörjningsberedskapen och välfärden. En stark hemmamarknad öppnar också för möjligheten att exportera teknik. Professor Peter Lundin bedömer att 30 000—40 000 nya bestående arbetstillfällen kan uppstå inom branschen. Om det finns ett överflöd av kärnkraft på marknaden är det inte säkert att det finns tillräckligt med kapital att uppbringa för nya tekniker.

En lyckad miljö- och energipolitik tillvararar i många stycken alla finländares intressen. Samhällsekonomin gynnas av en energiproduktion som i största möjliga mån bygger på inhemska energikällor och sker decentraliserat med utnyttjande av finländsk teknik. Statsmakten borde stödja en fullskalig utveckling av kraftvärmeproduktionen i stället för att satsa på separat produktion av el och värme.

Riksdagen har fått sig förelagd två principbeslut av statsrådet om utbyggnad av kärnkraften. Utbyggnaden motiveras bl.a. med att den gör oss mer självförsörjande på energi, att den tryggar de finländska företagens konkurrenskraft och att den hjälper att klara av sporadiska konsumtionstoppar. Det som knappast alls nämns är hur utbyggnaden påverkar energiproduktionen i övrigt och vilka nya arbetstillfällen som genereras.

Elbehov

De elförbrukningsscenarier som lagts fram till kärnkraftens favör är orealistiska, eftersom oberoende experter kommit till helt andra resultat. Enligt en bedömning gjord av arbets- och näringsministeriet hösten 2009 skulle elförbrukningen i Finland uppgå till 91 TWh 2020. Be-

dömningen innefattar en ordentlig tillväxt inom många sektorer (bl.a. metallindustrin) och tar hänsyn till nya användningsobjekt (bioraffinaderier, elbilar, värmepumpar). Alltså skulle de två nya kärnkraftverken främst producera el för export.

Regeringens klimat- och energipolitiska ministerutskott bestämde strax före kärnkraftsbesluten att beredningen ska ske utifrån en beräknad förbrukning av 98 TWh och att de bedömningar som gjorts som tjänsteuppdrag inte enska läggas fram som en alternativ framtidsbild.

En specialforskare från Skogsforskningsinstitutet tror att elkonsumenterna inom skogsindustrin kommer att minska även om vår skogssektor ökar sin andel på den europeiska marknaden. Inget oberoende forskningsinstitut har presenterat analysresultat som skulle bekräfta skogsindustrins uppfattning om ökad konsumtion.

Mest skiljer sig regeringens förslag och forskarnas åsikter från varandra när det gäller energiintensiva branscher och uttryckligen skogsindustrin. Skogsindustrin räknar med att dess behov av el ökar med 7 TWh om året om den traditionella energiintensiva massa- och pappersindustrin ökar med en procent.

Såväl produktionen som elförbrukningen har minskat markant inom den finska massa- och pappersindustrin jämfört med rekordåren 2006—2007. Produktionskapaciteten är nu ca 16 procent lägre och elförbrukningen ungefär 5 TWh mindre. Statens tekniska forskningscentral ser en liknande trend i fortsättningen även om farten mattas av.

Konsumenterna av papper som används för kommunikation håller på att minska i Väst Europa och Förenta Staterna (våra främsta exportmarknader) även om en viss konjunkturbetingad ökning förekommer. För denna bedömning står bl.a. Anderson m.fl. (2007), Hetemäki (2008), Hetemäki & Hänninen (2009) och RISI (2009, 2010). RISI (Resource Information Systems

Inc.) är ett internationellt högt ansett företag som gör marknadsutvecklingsanalyser gällande massa- och pappersindustrin. Den ovan beskrivna utvecklingen skulle innebära att elkonsumention minskar med ytterligare drygt 5 TWh från dagens nivå fram till 2020.

Exempelvis utredningar gjorda av Honkapuro m.fl. (2009) och Pihala m.fl. (2008) visar att den ekonomiskt lönsamma eleffektiviseringspotentialen inom massa- och pappersindustrin uppgår till ungefär 4,7 TWh fram till 2030. Redan nu är t.ex. skogsbolaget UPM nettoförsäljare av el.

De nya produkter som skogsindustrin eventuellt tar till produktion efter 2020 kan vara av varierande slag: biobränslen, kemikalier, nanocellulosaderivat, funktionella livsmedel eller trävaror i ny tappning. Men det förefaller som om flera av dessa produkter kräver klart mindre trä och el än dagens produkter (bioraffinaderierna undantagna).

Biodieselfabriken bedöms förbruka 0,4 TWh el/år/300 000-tonsenhet. Hälften av denna el producerar de själva, vilket innebär att behovet av en tredje enhet är mindre än 1 TWh.

Elkonsumentprognoserna för hushåll och tjänsteproduktion är också de realistiska med tanke på att apparaterna hela tiden blir energisnålare. Ta exempelvis bärbara datorer som förbrukar 17 procent el och iPad som förbrukar 2 procent av vad en stationär dator gör. Byggnormer och nya energilösningar i hemmen kommer för sin del att minska elbehovet.

Resurserna koncentrerade på gammalmodig, inte ny energiproduktion

Finland är en så pass liten ekonomi att investeringar i två kärnkraftverk tär rejält på landets resurser. På den inhemska marknaden är man orolig för att ett storskaligt kärnkraftsbyggande ska bromsa upp och minska investerarnas intresse och möjligheter att placera i förnybar energi och energieffektivitet i energi- och teknikbranscherna. Det kan leda till att det tekniska kunskapspotential vi har i Finland inte nyttiggörs fullt ut med tanke på den allmänna utveckling

som skett på marknaden för grön teknik runtom i världen.

Förnybar energi kan ge vår skogs- och verkstadsindustri ett länge efterlängt lyft, om den bereds möjligheter och plats på marknaden. Vi har de bästa förutsättningar att göra bioekonomin till en av våra spetsnäringar.

När Olkiluoto 3 står klart kommer det att producera 12 TWh el för industrins behov; det finns alltså ingen anledning att på stående fot fatta beslut om nya kärnkraftverk. Det är också angeläget att få ut förnybar energi på marknaden med det snaraste, eftersom de nya kärnkraftverken med sin föråldrade teknik inte kommer att producera el förrän på 2020-talet.

Behandlingen av kärnkraftsbesluten brister allvarligt när det inte finns mer än ett principbeslut om förnybar energi och inga konkreta förslag som riksdagen kunde behandla. Det är därför omöjligt att i detalj ta ställning till frågan om förnybar energi och vilket behovet av reglerkraft är i det fallet. Ett som emellertid är säkert är att de i framtiden allt vanligare intelligenta elsystemen kommer att minska behovet av elkraft. Också elbilarnas ackumulatorer, som utgör ett led i det intelligenta systemet, gör det möjligt att lagra el. Ett intelligent elnät är kostnadseffektivt och möjliggör en driftsäker distribution av el av hög kvalitet. Kartläggningarna i vindatlasen ger vid handen att reglerbehovet minskar också för vindkraftens del när produktionsområdet för vindkraft täcker in hela Finland. Vår åsikt är att ställning inte bör tas i detta sammanhang till en utbyggnad av vattenkraften i vårt land som reglerkälla.

Problem, risker och osäkerhetsmoment präglar kärnkraftsproduktionen

Uranbrytningen är omfattande och miljö- och hälsoriskerna i kärnbränslecykeln betydande. Det är också diskutabelt vilka effekter kärnkraften har på växthusutsläppen och inte heller finns kärnkraften upptagen i Kyotoprotokollet som en energiproduktionsform förenlig med hållbar utveckling. Arbets- och näringsministeriet hävdar att kärnkraften minskar koldioxidutsläppen med

5 Mt/kraftverk medan Statens tekniska forskningscentralens bedömning är 1 Mt/kraftverk. Om man tittar på hela kärnkraftsproduktionens livscykel är det uranoxidhalten i uranmalm som utgör den kritisk faktorn i fråga om växthusgasutsläppen: ju lägre halten är, desto mer växthusgas genererar brytningen och processeringen av uranbränsle. Vilken tillgången och priset på uran kommer att vara i framtiden är ett frågetecken när de lättast tillgängliga urantillgångarna sinar. Här hemma diskuteras man också potentiella urangruvor och inmutningar. Urangruvsprojektet har fått tusentals finländare att gruva sig för sitt dricksvatten, sin odlingsjord, sin rennärning och sin boendemiljö.

En stor olycka förefaller inte sannolik, men tillbud har förekommit i industriländer med en jämförbar säkerhetskultur (Sverige, Tyskland, Japan). Därtill kommer terrorrisken. Slutförvaringen av kärnbränsle är förknippad med ett otal problem plus att vi genom att bygga kärnkraft föregår som exempel för andra länder, vilket får risken att kärnmaterial och kärnvapen sprids att öka.

Elpris och självförsörjning

Snittpriset på el ligger mer än 20 procent högre i Centraleuropa än i Finland. När de samhällsbestående överföringsledningarna väl är dragna kommer elexporten att vara en lönsam affär. Risken finns att tillgången på el i Finland tryter när energibolagen får bättre pris på annat håll. Så är fallet med Yara och växtnäringens marknad. Många bedömare räknar med att elpriset kommer att stiga för andra än delägarna med 15–20 procent när de europeiska elmarknaderna går samman. Det tär på de små och medelstora företagens resurser. Dessutom lägger utsläppshan-

deln sin egen press på höjda priser. Om priset på rysk el är lägre kommer importen från Ryssland att fortsätta.

Statligt stöd även till kärnkraft

Det har påståtts att kärnkraften inte orsakar skattebetalarna några kostnader. Men det stämmer inte.

De offentliga stöden till kärnkraften naggar statsresurser för andra ändamål i kanterna. Inget försäkringsbolag försäkrar kärnkraftverk och följaktligen betalar samhället miljarder för de försäkringar som kärnkraftsenergin slipper stå för. Det bristfälliga kärnkraftsansvaret är ett förtäckt stöd på samma sätt som skattefusk med andelsel enligt Mankala-principen. Delägarna får köpa el till ett billigare pris än gängse pris. Dessutom har statens satsningar på kunskande, bl.a. forskning om urberg och kärnkraft vid Statens tekniska forskningscentral och Geologiska forskningscentralen, samt på trafikleder och överföringskapacitet sitt pris. Samhällets sammanbundna stöd till kärnkraften ligger i miljorklassen.

Energieffektivitet, ny teknik, rentav helt splitternya former av förnybar energi är framtidens megatrender. Det är lönt för samhället att satsa på allt detta, för den största samhällsekonomiska nyttan tillfaller de länder som hoppar på utvecklingståget först.

Regeringens modell med två nya kärnkraftverk ligger inte i Finlands intresse över lag.

Ståndpunkt

Vi föreslår

att principbeslutet upphävs.

Helsingfors den 9 juni 2010

Anne Kalmari /cent
Johanna Karimäki /gröna